

Rapport deputaten liturgie en kerkmuziek

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Ede 2014

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Liedboek 2013	3
2. Gereformeerd Kerkboek	3
3. Gebruik liturgische formulieren	5
4. Huwelijksliturgie	5
5. Tuchtformulier	6
6. Gevolgen nieuwe kerkorde	6
7. Uitvaartliturgie	6
8. Handreiking eigentijdse kerkmuziek en kerkmuziekregeling	7
9. Steunpunt liturgie	7
10. Kostenbeheersing Steunpunt	8
11. Nieuwe opdracht	8
12. Budget	9

Bijlagen

1. Opdracht GS Harderwijk 2011	10
2. Conceptbesluiten en voorstel nieuwe opdracht	12
3. Tuchtformulier	13
4. Uitvaartliturgie	15
5. Samenstelling deputaatschap	17
6. Voortgangsverslagen	17
7. Begroting 2015 – 2017	18
8. Steunpunt Liturgie bijlagen	19

Inleiding

*'Lof zij de Heer, goed is het leven
als 's Heren lof wordt aangeheven.'*

Met deze woorden begonnen Jan Willem Schulte Nordholt en Jan Wit hun berijming van Psalm 147, destijds voor de *Interkerkelijke Psalmberijming*, die nadien een plaats kreeg in het *Liedboek voor de Kerken* (1973), in het *Gereformeerd Kerkboek* (1986) en in het nieuwe *Liedboek* dat in mei 2013 verscheen.

De lof van God in het lied en heel de liturgie is het aandachtsveld van het nieuwe deputaatschap liturgie en kerkmuziek. In opdracht van de GS Harderwijk 2011 werkte het deputaatschap aan voorstellen voor de invoering van het *Liedboek 2013*, de uitgave van een definitieve versie van het *Gereformeerd Kerkboek*, de vaststelling van verscheidene formulieren en andere zaken die de liturgie betreffen. Door middel van het Steunpunt Liturgie gaf het deputaatschap adviezen en voorlichting.

In dit rapport doen de deputaten verslag van hun werkzaamheden. Aangezien het *Liedboek 2013* nog maar recent verschenen is, konden de deputaten hun werkzaamheden niet in oktober afronden. Een nadere rapportage volgt in december.

Verslag werkzaamheden

1 Liedboek 2013

Op 25 mei 2013 verscheen het *Liedboek, Zingen en bidden in huis en kerk* als opvolger van het *Liedboek voor de Kerken* uit 1973. Anders dan in 1973 waren onze kerken als lid van de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK) bij de totstandkoming van dit liedboek betrokken.

De GS Harderwijk 2011 besloot dat deze betrokkenheid niet inhield dat het *Liedboek* zoals in de Protestantse Kerk Nederland (PKN) direct bij verschijnen ingevoerd zou worden, maar dat de GS Ede 2014 hierover, op voorstel van de deputaten liturgie en kerkmuziek een besluit zou nemen.

De deputaten hebben de totstandkoming van het *Liedboek* intensief gevolgd zodat zij direct na de verschijning in de zomermaanden konden gaan werken aan de voorbereiding van een besluit door de GS. Bij het verschijnen van dit rapport kon van deze werkzaamheden nog niet uitgebreid verslag worden gedaan.

Wel kunnen de deputaten nu reeds meedelen dat zij zullen voorstellen het *Liedboek 2013*, inclusief de psalmen, vrij te geven voor gebruik in de gemeenten, waarbij de gemeenten zelf kiezen welke liederen ze zingen, op basis van het eigen muziekprofiel.

Uiteraard behoeft dit voorstel nadere toelichting. De deputaten zullen die geven in een vervolgrapport dat later dit jaar verschijnt. Ook zullen de deputaten voorstellen dat de synode hun de opdracht geeft door middel van het Steunpunt Liturgie de invoering van het *Liedboek 2013* met voorlichting en adviezen te begeleiden.

2 Gereformeerd Kerkboek

Het jaar 2014 is al jaren in beeld als het jaar waarin het besluit valt over de inhoud van het *Gereformeerd Kerkboek*. De GS Harderwijk droeg de deputaten op hiervoor een voorstel te doen.

Het kerkboek bevat als vanouds psalmen, gezangen, belijdenisgeschriften, orden van dienst, liturgische formulieren en andere liturgische teksten.

De *psalmen* staan in een complete berijming in het *Liedboek 2013*. Van deze psalmen zijn er 48 opgenomen in het *Gereformeerd Kerkboek (1986)*. De overige 102 hebben in het huidige kerkboek een andere berijming.

De praktijk in onze kerken is momenteel dat de meeste de psalmen uit de kerkboek-selectie zingen, maar dat vooral in samenwerkingssituaties de psalmen in de liedboekberijming gezongen worden.

Om beide versies beschikbaar te hebben moet de nieuwe uitgave het *Gereformeerd Kerkboek* in ieder geval de 102 niet-IKB-psalmen bevatten. De andere 48 kunnen in het *Liedboek 2013* gevonden worden. Door deze niet in het kerkboek op te nemen van het boek ongeveer honderd pagina's dunner worden.

Voor het onderdeel *gezangen* is het uitgangspunt dat die uit de laatste editie van het *Gereformeerd Kerkboek (2006)* én de gezangen die vrijgegeven zijn door de synodes van 2008 en 2011 een plaats krijgen in het nieuwe kerkboek, tenzij ze (eventueel in een andere berijming of vertaling) in het *Liedboek 2013* zijn opgenomen. Een lijst van deze gezangen wordt momenteel opgesteld en zal in het aanvullend rapport opgenomen worden. De deputaten zullen daarbij zo nodig enkele aanvullingen voorstellen voor situaties waarin het *Liedboek 2013* en de bestaande selectie te weinig liederen bieden.

De *belijdenisgeschriften* worden ongewijzigd overgenomen uit de vorige edities van het *Gereformeerd Kerkboek*. De GS Zwolle-Zuid 2008 besloot de teksten niet aan te passen aan de Nieuwe Bijbelvertaling.

De *liturgische teksten* vormen het laatste onderdeel van het kerkboek.

Deze rubriek begint met de orden van dienst. Omdat de kerken de orden steeds minder als blauwdruk hanteren is een korte introductie op zijn plaats waarbij de opzet van een goede liturgie kort wordt uitgelegd. Hierbij wordt uitgegaan van vier hoofddelen: de openingsliturgie, de dienst van het woord, de dienst van dankbaarheid en de heenzending. Vervolgens worden de orden B en C als voorbeelden genoemd, waarbij de vier genoemde hoofddelen gemarkeerd worden. De deputaten stellen voor Orde A (Middelburg 1933) te laten vervallen omdat deze vrijwel geheel in onbruik geraakt is en opgezet is vanuit een achterhaald liturgisch concept.

Hierop volgen de liturgische teksten en gebeden die door de GS Harderwijk 2011 zijn vastgesteld en de liturgische gezangen (nu 175-182) en de liturgische formulieren.

Als inleiding op de formulieren wordt een korte toelichting gegeven op het gebruik ervan (zie paragraaf 3).

De formulieren die opgenomen worden zijn die voor doop, belijdenis, avondmaal, tucht en bevestiging van ambtsdragers in de tekst die is vastgesteld door de GS Harderwijk 2011 en Ede 2014 en de liturgieën voor huwelijksdiensten (zie paragraaf 4) en uitvaarten (zie paragraaf 7).

Het kerkboek wordt afgesloten met registers en een inhoudsopgave.

De deputaten stellen voor het 'kort begrip' en de kerkorde niet meer op te nemen in het kerkboek. Het zijn wat vreemde elementen in een boek dat bedoeld is voor gebruik in de eredienst. De tekst van de kerkorde is via de website te raadplegen. Het kort begrip zou ook via de website beschikbaar gesteld kunnen worden.

De GS Harderwijk sprak van een vaststelling van het kerkboek in eerste lezing, waarna drie jaar later het boek definitief vastgesteld en uitgegeven kan worden. Aangezien al het materiaal op de synode beschikbaar is stellen de deputaten voor dat deze synode het kerkboek definitief vaststelt. Het kan dan kort na de synode uitgegeven worden en parallel aan het *Liedboek 2013* ingevoerd worden.

3 Gebruik van liturgische formulieren

In de afgelopen tien jaar zijn de liturgische formulieren hertaald. Deputaten en synodes hebben daar veel energie in gestoken. Het resultaat is dat alle formulieren nu beschikbaar zijn in een eigentijds taalkleed.

In diezelfde periode is het gebruik van de liturgische formulieren sterk afgenomen. De deputaten hebben dit specifiek onderzocht voor het huwelijksformulier. Een groot aantal kerken gebruikt dit formulier ongewijzigd. Andere kerken gebruiken zelfgemaakte formulieren of vrije teksten. De waarneming is dat dit ook bij de andere formulieren het geval is.

De nieuwe kerkorde sluit zich aan bij deze situatie. Zo wordt in art. C.37.2 bepaald dat de kerken gebruik maken van het kerkboek dat door de GS is vastgesteld, waarbij ook aan de formulieren gedacht is. Bij de bevestiging van ouderlingen en predikanten en de buitensluiting en de wederopneming wordt het gebruik van de vastgestelde formulieren uitdrukkelijk voorgeschreven. Maar, wat is gebruik maken van formulieren? Betekent dit dat ze letterlijk voorgelezen moeten worden? Of wordt het formulier ook gebruikt als er een gedeelte uit gelezen wordt, of als de formuliertekst het uitgangspunt is voor het formuleren van een eigen tekst?

Binnen de liturgische formulieren kan onderscheid gemaakt worden tussen een hard gedeelte en een minder hard gedeelte. Tot het harde deel behoren de rituele teksten en handelingen. Denk bijvoorbeeld aan de doop in de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Het gebruik van deze rituele tekst is volgens de nieuwe kerkorde beslissend voor de erkenning van de doop (art. C.39.3). Ook de vragen aan dopelingen, aantredende ambtsdragers e.d. behoren tot het harde deel van het formulier. Dit uit het oogpunt van rechtszekerheid. Het moet vaststaan wat de betrokkenen moeten beloven of wat zij in het verleden beloofd hebben. Het is ook een kwestie van rechtsgelijkheid dat binnen hetzelfde kerkverband dezelfde doopbeloften, huwelijksbeloften e.d. afgelegd worden.

Dit betekent ook dat de deputaten een voorstel zullen doen voor een generale aanpassing van de huwelijksbeloften. Tegen de huidige tekst van de huwelijksvragen en -beloften bestaat een vrij grote weerstand. Als gevolg daarvan wordt geregeld van de vastgestelde tekst afgeweken en ontstaat er een ongewenste rechtsongelijkheid. De bezwaren zijn dusdanig dat de synode die niet naast zich neer kan leggen. Meer hierover in paragraaf 4.

Voor de formulieren in de gereformeerde traditie is kenmerkend dat ze vaak ook een uitgebreid onderwijzend deel hebben. Dit onderwijs kan ook in andere bewoordingen gegeven worden. Ook dan kan de tekst van het formulier als bron of voorbeeld dienen.

Voor het gebruik van de liturgische formulieren in deze tijd is het dienstig dat het nieuwe kerkboek dit onderscheid kort uitlegt in een introductie op de formulieren.

4 Huwelijksliturgie

De GS Harderwijk stelde een gewijzigde tekst van het huwelijksformulier in eerste lezing vast, waarbij in de bijbelteksten de Nieuwe Bijbelvertaling werd gevolgd. De kerken werd de gelegenheid geboden wijzigingsvoorstellen in te dienen met het oog op vaststelling in tweede lezing.

Tevens droeg de synode de deputaten op een of meer nieuwe huwelijksformulieren te ontwerpen. Aangezien het huidige formulier sterk onderwijzend is zal het nieuwe formulier meer vierend moeten zijn. Een dergelijk onderscheid is ook te vinden in de nieuwe liturgische formulieren van de CGK. Van bijvoorbeeld de twee nieuwe avondmaalsformulieren is het eerste meer onderwijzend en het tweede meer vierend

(vergelijk ook ons doopformulier 2 en 3). Het liturgische deel met de huwelijksvragen, gebed en zegen is identiek in de beide formulieren. Het verschil zit in een korter of langer onderwijzend deel.

Evenals in het *Dienstboek* van de PKN zijn beide formulieren uitgewerkt tot een complete liturgie voor de huwelijksdienst.

Een omstreden punt in het huwelijksformulier is de ongelijkheid in de belofte van bruidegom en bruid. De formulering van deze twee beloften berust op een exegese van Efeze 5 die niet algemeen gedeeld wordt in onze kerken. Dit leidt tot de rechtsongelijkheid dat sommige kerken de tekst wijzigen, terwijl andere het jawoord van het bruidspaar op de ongewijzigde tekst verlangen. Om dit te voorkomen is een aanpassing wenselijk. Het is voldoende als bruid en bruidegom beloven elkaar lief te hebben en trouw te blijven en in overeenstemming met het evangelie te leven. Het bruidspaar moet niet gebonden worden aan een exegese van Efeze 5 die binnen de kerken in discussie is.

Eén van de kerken heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid wijzigingsvoorstellen in te dienen op het formulier dat in 2011 is vastgesteld. Deze kerk stelt voor, net als in het doopformulier de steun van de gemeente te benoemen. Niet in een oproep aan de gemeente, maar in een passage in het gebed. De deputaten hebben dit voorstel niet overgenomen. De oproep aan de gemeente is specifiek voor de doop waarbij het lid in de gemeente wordt opgenomen.

De deputaten zullen in hun aanvullende rapportage een tekst aanbieden voor twee huwelijksliturgieën: één op basis van het aangepaste formulier uit 2011 en één op basis van een kortere, onderwijzende tekst.

5 Tuchtformulier

De GS Harderwijk 2011 stelde in eerste lezing een formulier voor de kerkelijke tucht vast. Vanuit de kerken zijn hierop geen wijzigingsvoorstellen ingediend. Bij de vaststelling in tweede lezing moet wel rekening gehouden worden met wijzigingen in de kerkorde. Zo vervalt de eerste afkondiging zonder naam en vervalt het afzonderlijke formulier voor de tucht over doopleden.

Een voorstel ter vaststelling in tweede lezing is als Bijlage 3 bij dit rapport gevoegd.

6 Gevolgen nieuwe kerkorde

De nieuwe kerkorde heeft meer consequenties voor de liturgie. De synode van Harderwijk voorzag dit en gaf de deputaten de opdracht hiernaar onderzoek te doen en zo nodig voorstellen te doen.

In juli ontvingen de deputaten liturgie en kerkmuziek van de deputaten herziening kerkorde het verzoek de synodale besluiten over de liturgie te bezien en zo nodig met nieuwe voorstellen te komen. De deputaten werken hieraan, maar hebben dit project nog niet kunnen afronden.

In het vervolgrapport zal een voorstel worden aangeboden.

7 Uitvaartliturgie

Op één punt kunnen de deputaten nu al een voorstel aanbieden. In art. C.49.4 staat: *De kerk is met Woord en gebed rond de begrafenis van een gemeentelid aanwezig*. De facto is dit de bepaling over de uitvaartdienst, die in het midden laat of deze dienst uitgaat van de

kerkenraad of van de familie. Wanneer de kerkenraad een dienst belegt past het bij de faciliterende taak van het kerkverband hiervoor een liturgie aan te bieden. De gewone orden van dienst bieden hiervoor te weinig houvast. Voor een samenkomst die door de familie wordt belegd kan deze orde als handreiking dienen.

De begrafenisliturgie sluit aan bij de orde voor de zondagsdienst. Votum, groet en zegen hebben een plaats gekregen. Net als in de liturgie voor de zondagsdienst gaat de lezing en verkondiging van het woord voorop en komen daarna andere onderdelen, zoals de gedachtenis van de overledene, het uitdragen uit de kerk en de eigenlijke begrafenis. Voor de laatste twee momenten worden in de liturgie passende woorden aangereikt.

De dienst wordt vanaf het votum tot en met de zegen op het graf als één geheel gezien. Er is geen reden die dienst al af te sluiten bij het verlaten van het kerkgebouw. De nabestaanden mogen na de begrafenis onder Gods zegen verdergaan.

Aan mededelingen van huishoudelijke aard is een passende plaats toegekend.

De uitvaartliturgie is als Bijlage 4 bij dit rapport gevoegd.

8 Handreiking eigentijdse kerkmuziek en kerkmuziekregeling

De Handreiking inzake Opwekkingsliederen vraagt om een aanvulling, zo oordeelde de GS Harderwijk 2011. Tevens vroeg deze synode om een handreiking inzake Psalmen voor Nu. De deputaten werken aan een gecombineerde handreiking, waarbij ze ook andere eigentijdse kerkmuziek betrekken. Dit werk is nog niet afgerond.

Bij het herzien van de kerkmuziekregeling, een andere opdracht, wordt ook de nieuwe kerkmuziek betrokken. Het wordt dus meer dan een organistenregeling. De deputaten werken hieraan in samenhang met de handreiking eigentijdse kerkmuziek.

9 Steunpunt Liturgie

Het Steunpunt Liturgie is gevestigd in Amersfoort, en maakt daar mede gebruik van het kantoor van Kerkzang.nl. Het Steunpunt Liturgie wordt bemenst door Anje de Heer (0,38 fte oftewel 16 uur per week, uitgezonderd de schoolvakantieperioden).

De communicatie met en door het Steunpunt Liturgie vindt voornamelijk plaats via de mail. Op deze manier worden tal van inhoudelijke of praktische advies- en ondersteuningsvragen beantwoord. De onderwerpen betreffen de volle breedte van de huidige liturgische situatie. Daarnaast verschijnt er regelmatig een digitale nieuwsbrief. Vanuit deze praktijk zijn tal van Notities (digitaal) en Documentatiemappen (papier) ontstaan. Bovendien worden ze vanuit de praktijk steeds bijgewerkt, geactualiseerd of uitgebreid. Zie Bijlage 8.

Daarnaast verzorgt het Steunpunt Liturgie jaarlijks twee bijbelleesroosters: voor Advent, Kerst en Epifanie, en voor de Veertigdagentijd en Pasen. Deze leesroosters gaan samen met een kalender (voor kinderen). De roosters worden zowel privé als gemeentebreed gebruikt. Zie ook Bijlage 8-IV.

Ook verschijnt ieder jaar het rooster Lied van de Maand, dat wordt toegestuurd aan alle plaatselijke kerken en de scholen van het gereformeerd basisonderwijs. De liederen van het rooster worden van een uitgebreide toelichting voorzien in het blad EREdienst. In datzelfde blad is een rubriek 'Steunpunt Liturgie'; deze rubriek wordt vanzelfsprekend verzorgd door het Steunpunt Liturgie. Zie de Bijlage 8 - V en VI.

10 Kostenbeheersing Steunpunt

In samenwerking met deputaten financiën en beheer is gezocht naar mogelijkheden tot tarifiering. Daartoe is ook contact geweest met het Diaconaal Steunpunt. De volgende stappen zijn gezet (of waren al in gebruik):

- a. Bij de bijbelleesroosters plus bijbehorende kalenders rond Kerst en Pasen wordt vanaf 2012 een rekening toegestuurd. Door enkele gebruikers werd daar kritisch op gereageerd, een enkeling gaf aan de kosten niet te kunnen opbrengen, maar over het algemeen werd het geaccepteerd.
- b. Cursussen of gemeenteavonden hebben een eigen tarifiering; het SL biedt dit aan in samenwerking met de VGK (Ver. v. Geref. Kerkmusici).
- c. Bij Documentatiemappen worden de kosten (porto, kopieerkosten, overhead) in rekening gebracht.

Het in rekening brengen van uren is punt van bezinning geweest. Aan de ene kant is dit een voor de hand liggende manier van werken. Aan de andere kant leent het karakter van de dienstverlening van het Steunpunt Liturgie zich hier slecht voor. Sommige onderwerpen vragen inderdaad van de adviseur veel tijd, maar zodra die tijd eenmaal aan dat onderwerp besteed is, maken ook anderen daar weer gebruik van. Dat betekent in feite dat degene die een bepaald onderwerp aansnijdt er voor moet betalen als: a) dat onderwerp nog niet eerder ieder aan de orde is geweest, en/of b) de adviseur niet of te weinig bekend is met het onderwerp. Een volgende vraagsteller m.b.t. vragen rond hetzelfde onderwerp, krijgt vervolgens antwoord zónder rekening; daarin zit een duidelijke onrechtvaardigheid. Daar komt bij dat de vraagstellers een verschillende positie kunnen hebben: soms zijn het leden van de liturgiecommissie, maar even zo vaak ook niet (bijvoorbeeld 'gewone' gemeenteleden). Ook blijken liturgiecommissies vaak geen of weinig budget te hebben. Anderen geven aan: liturgie is een zaak van de kerken samen, niet van de afzonderlijke kerken. Ondersteuning moet daarom door de kerken gezamenlijk aangeboden worden en niet door de plaatselijke kerk betaald worden.

Concreet betekent dit dat tarifiering van tijd voor het Steunpunt Liturgie geen goede werkwijze is. Wel zullen we steeds vaker bepaalde materialen gaan ontwikkelen, die in rekening gebracht zullen worden (vergelijk punt a en c, hierboven). Bovendien zullen we steeds vaker bepaalde diensten ontwikkelen en aanbieden, eveneens tegen betaling (vergelijk punt b hierboven).

11 Nieuwe opdracht

Een groot deel van de werkzaamheden van het deputaatschap hield verband met het verschijnen van het *Liedboek 2013*, de uitgave van het *Gereformeerd Kerkboek* en de nieuwe kerkorde. Daarnaast zijn er blijvende taken, zoals het geven van adviezen en voorlichting en het stimuleren van de bezinning op de liturgie. Dit wordt in de praktijk uitgevoerd door het Steunpunt Liturgie.

Als de synode een besluit genomen heeft over het *Liedboek 2013* krijgt het deputaatschap en met name het Steunpunt een nieuwe taak: de begeleiding van de invoering. In het aanvullend rapport wordt dit nader toegelicht.

Wat het *Gereformeerd Kerkboek* betreft stellen de deputaten voor dat de synode van 2014 besluit tot afronding en uitgave. De deputaten zullen dan de taak krijgen samen met de deputaten administratieve ondersteuning de uitgave te verzorgen.

Met de afronding van het kerkboek stopt de ontwikkeling van de kerkmuziek niet. De synode zou de deputaten kunnen opdragen te blijven werken aan een lijst met vrijgegeven liederen, in eerste en tweede lezing vast te stellen, op de manier zoals dat de afgelopen vijftien jaar

gebeurd is. De praktijk is echter dat de kerken anders omgaan met het nieuwe kerklied dan in de jaren negentig van de twintigste eeuw. Er wringt ook iets in de regelgeving. Terwijl er vrijelijk geplukt kan worden uit de Opwekkingsbundels (de lijst uit 2008 is een voorbeeldlijst) worden andere nieuwe liederen aan een betrekkelijk strenge selectieprocedure onderworpen.

De deputaten stellen daarom voor dat een nieuw te benoemen deputaatschap de opdracht krijgt zich hierop te bezinnen en een voorstel te doen aan de volgende synode.

Samengevat betekent dit een drietal taken:

1. instandhouding van het Steunpunt Liturgie
2. uitgave van het *Gereformeerd Kerkboek*
3. bezinning op de rol van het kerkverband ten aanzien van het nieuwe kerklied

Het voorstel voor de nieuwe opdracht is te vinden in Bijlage 2.

12 Budget

Voor de komende drie jaar stellen de deputaten een begroting voor, die door deputaten financiën en beheer aanvaardbaar is bevonden. Zie Bijlage 7.

Toelichting:

- De kosten voor het deputaatschap bedroegen in de afgelopen periode € 3.000,-- per jaar. Afgezien van de introductiekosten van het *Liedboek 2013* kunnen deze nu lager uitvallen omdat de taken minder worden en het deputaatschap kleiner.
- De kosten introductie Liedboek 2013 betreffen een cursus voor predikanten, een programma voor gemeenteavonden en een aantal lesbrieven voor het onderwijs. De opgevoerde kosten zijn de ontwikkelkosten, die meer in 2015 vallen dan in 2016 en 2017.
- Het budget voor het Steunpunt Liturgie is vrijwel gelijk gebleven aan de afgelopen meerjarenbegroting. Bij de salariskosten is uitgegaan van 0,38 fte, zoals vastgesteld door de GS Harderwijk. De door te berekenen kosten zijn hoger dan wat in de afgelopen drie jaar gehaald is, maar lager dan begroot op de GS Harderwijk. Een verhoging moet in de komende periode mogelijk zijn, maar € 6.000,-- is meer dan realistisch.

Bijlagen

1 Opdracht van de GS Harderwijk 2011

De GS Harderwijk besloot tot samenvoeging van de deputaatschappen eredienst en kerkmuziek. Aangezien deze deputaatschappen afzonderlijk aan de synode gerapporteerd hadden en de synode over beide rapportages een afzonderlijk besluit nam, is de taak van het nieuwe deputaatschap verdeeld over twee artikelen van de acta (44 en 46). Bij elkaar genomen is de opdracht:

1. In verband met liturgie (Acta art. 44 besluit 6):

- a. de kerken te voorzien van informatie en advies over zaken met betrekking tot liturgie en eredienst en waar mogelijk een zodanige bijdrage te leveren dat de bezinning hierover binnen de kerken wordt gestimuleerd, met name door middel van het Steunpunt Liturgie;
- b. als adres te fungeren voor wijzigingsvoorstellen uit de kerken op de formulieren die de synode voorlopig vaststelde en de definitieve vaststelling door de komende synode voor te bereiden;
- c. onderzoek te doen naar het gebruik van de liturgische formulieren binnen de kerken en hierbij de rol van het kerkverband ten aanzien van de eredienst (voorschrijvend, faciliterend, adviserend, toerustend enz.) te betrekken;
- d. een of meer alternatieven van een huwelijksformulier te ontwerpen en aan de komende synode aan te bieden;
- e. als uitgangspunt voor de approbatieformule te kiezen voor: “de instemming van u als gemeente is verkregen indien geen gegronde bezwaren worden ingediend (voor ...)”;
- f. nader onderzoek te doen naar wat de gevolgen zijn van de nieuwe kerkorde op liturgisch gebied en daarvoor voorstellen te doen aan de komende synode;
- g. aan de komende synode voorstellen te doen over de verhouding tussen het nieuwe deputaatschap en het Steunpunt Liturgie en de continuïteit van het steunpunt op langere termijn.

(Acta art. 44 besluit 8:)

deputaten liturgie en kerkmuziek op te dragen om in overleg met deputaten administratieve ondersteuning de volgende GS te dienen met voorstellen over de samenstelling van het Gereformeerd Kerkboek, over de uitgave hiervan en eventuele opname van het voorbedengebed.

2. In verband met de kerkmuziek (Acta art. 46)

(besluit 3:)

- a. om te blijven deelnemen in de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied (ISK) en zo deel te kunnen nemen aan de samenstelling van het nieuwe Liedboek;
- b. om het nieuwe Liedboek (2012) te beoordelen en de GS 2014 een voorstel te doen met
  1. een eerste *algemeen* besluit over de (al of niet) ingebruikname van het nieuwe Liedboek en daarbij rekening te houden met de bestaande criteria 1. ‘geschikt voor liturgische context’, 3. ‘vorm: taal, stijl, woord-toon verhouding’ en 4. ‘bruikbaar voor mensen van de huidige tijd en cultuur’; waarbij een onderscheid tussen ‘eerste en tweede lezing’ niet meer nodig is;
  2. en een tweede *specifiek* besluit over welke liederen volgens criterium 2 ‘in overeenstemming met de Schrift’ niet vrijgegeven worden; waarbij deputaten dit per lied op deze lijst zullen beargumenteren;
- c. aan de volgende synode verder te rapporteren over het verloop van het project van de ISK en de wijze waarop we als kerken op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rond het nieuwe Liedboek.

(besluit 4:)

deputaten op te dragen verder te werken aan de samenstelling van een eigen bundel waarbij:

- a. de bundel van beperkte omvang zal zijn wanneer het nieuwe Liedboek wél in gebruik wordt genomen, en van grotere omvang wanneer daartoe niet wordt overgegaan;
- b. de bundel zo mogelijk op de GS van 2014 in eerste lezing en op de GS van 2017 definitief vastgesteld wordt;
- c. een goed onderbouwd voorstel gedaan wordt inzake de 41 Gezangen van het Gereformeerde Kerkboek (1984/85);
- d. er naast de bundel een lijst blijft van liederen die ook zijn vrijgegeven.

(besluit 5:)

- a. uit te spreken dat deputaten met de handreiking inzake Opwekkingsliederen inclusief de selectielijst hun opdracht zorgvuldig hebben uitgevoerd en dat er geen reden is om op de selectieprocedure terug te komen;
- b. m.b.t. de Opwekkingsliederen deputaten de opdracht te geven:
  1. om het voorwerk voor advisering over te gebruiken nieuwe Opwekkingsliederen af te ronden en aan de kerken toe te sturen;
  2. om voor de komende periode over een beperkt aantal uit de nieuwe Opwekkingsliederen van de jaren 2010-2013 te adviseren omtrent hun bruikbaarheid voor bijzondere diensten.

(besluit 6:)

deputaten op te dragen het project Psalmen voor Nu (PvN) inhoudelijk te blijven volgen en in overleg met de redactie van het project PvN de kerken te dienen met een handreiking waarin

1. uitgelegd wordt waarom deze psalmen niet geschikt zijn als bron voor selectie van liederen ten behoeve van onze bundel;
2. aangegeven wordt hoe de kerken zelfstandig gebruik kunnen maken van deze psalmen.

(besluit 7:)

deputaten op te dragen

- a. als adres te fungeren voor eventuele bezwaren van kerken en kerkleden tegen de inhoud van bepaalde liederen van PvN en uit de Opwekkingsbundel;
- b. te werken aan vernieuwing van de Regeling Kerkmuziek die door de GS Leusden 1999 als handreiking aan de kerken was aangeboden en daarbij goede aandacht te geven aan de voorstellen die de GK te Leiden heeft ingebracht.

(besluit 8:)

deputaten op te dragen:

- a. de contacten die gelegd zijn met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken te onderhouden.

3. Ten aanzien van het Steunpunt Liturgie (Acta art. 44, besluit 7)

- a. het Steunpunt Liturgie te laten voortbestaan en de aansturing daarvan op te dragen aan deputaten liturgie en kerkmuziek.
- b. voor het Steunpunt Liturgie een budget vast te stellen op € 25.000,--;
- c. deputaten liturgie en kerkmuziek op te dragen om samen met deputaten financiën en beheer te onderzoeken hoe er wat betreft de gebruikmaking van diensten van het Steunpunt Liturgie tot een aanvaardbare wijze van tarifiering kan worden gekomen die
  - recht doet aan het financiële beleid zoals dat is vastgesteld door de generale synode;

- zoveel mogelijk aansluit bij de wijze van tarifiering van andere deputaatschappen;
  - recht doet aan de dienstverlening van het Steunpunt Liturgie;
- en deze tarifiering uiterlijk per 1 januari 2012 in rekening te brengen aan kerken en derden.

2 Conceptbesluiten en voorstel nieuwe opdracht

Materiaal:

rapport deputaten liturgie en kerkmuziek.

Besluit 1:

deputaten liturgie en kerkmuziek decharge te verlenen

Besluit 2:

1. het *Liedboek 2013*, inclusief de psalmen, vrij te geven voor gebruik in de gemeenten, waarbij de gemeenten zelf kiezen welke liederen ze zingen, op basis van het eigen muziekprofiel, en
2. de deputaten liturgie en kerkmuziek met het Steunpunt Liturgie op te dragen door voorlichting en adviezen de invoering van het *Liedboek 2013* te begeleiden.

Besluit 3:

de volgende formulieren en liturgieën definitief vast te stellen:

1. formulier voor de kerkelijke tucht;
2. twee liturgieën voor huwelijksdiensten;
3. een liturgie voor uitvaartdiensten.

Besluit 4:

als inhoud van het *Gereformeerd Kerkboek* vast te stellen:

1. de psalmen uit het *Gereformeerd Kerkboek* 1986 die niet uit de IKB geselecteerd zijn,
2. de volgende gezangen [*een lijst volgt in het aanvullend rapport*]
dit onder het voorbehoud dat toestemming verkregen wordt van de rechthebbenden,
3. de zes belijdenisgeschriften in de tekst die is vastgesteld door de GS Heemse 1984/85,
4. orden van dienst (introductie, orde B en C),
5. de liturgische gebeden (schuldbelijdenis, gebeden om verlichting door de Heilige Geest en voorbedengebed met toelichting) in de tekst vastgesteld door de GS Harderwijk 2011,
6. de liturgische gezangen uit het *Gereformeerd Kerkboek* 2006 (nrs. 175-182),
7. een toelichting op het gebruik van de liturgische formulieren,
8. de formulieren voor doop, belijdenis, avondmaal, tucht en bevestiging van ambtsdragers in de tekst die is vastgesteld door de GS Harderwijk 2011 en deze synode en de liturgieën voor huwelijksdiensten en uitvaarten in de tekst die is vastgesteld door deze synode, en
9. registers en inhoudsopgave.

Besluit 5:

deputaten liturgie en kerkmuziek te benoemen met als opdracht:

1. door middel van het Steunpunt Liturgie de kerken te voorzien van informatie en advies inzake het *Liedboek 2013* en andere zaken die de liturgie betreffen en waar mogelijk een zodanige bijdrage te leveren dat de bezinning hierover binnen de kerken wordt gestimuleerd,
2. samen met de deputaten administratieve ondersteuning de uitgave van het *Gereformeerd Kerkboek* te verzorgen, en

3. aan de GS 2017 een voorstel te doen over de rol van het landelijke kerkverband ten aanzien van het nieuwe kerklied na de uitgave van het *Gereformeerd Kerkboek*;

Besluit 6:

de deputaten liturgie en kerkmuziek voor de periode van 2015 tot 2017 een budget toe te kennen van in totaal € 8.100,- voor hun eigen werk, € 4.150,- voor de begeleiding van de introductie van het *Liedboek 2013* en € 78.300,- voor het Steunpunt Liturgie.

3 Formulier voor de openbare kerkelijke tucht

Deel 1. Inschakeling van de gemeente bij voorbede en vermaan

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Als kerkenraad delen wij u met droefheid mee dat een *broeder/zuster* zich schuldig (heeft ge)maakt aan zonde tegen het ...e gebod (of: de zonde van...).

Herhaaldelijk is *hij* daarop aangesproken, maar steeds heeft *hij* geen enkel teken van berouw getoond.

(Indien van toepassing:) Daarom hebben we *hem* al enige tijd moeten afhouden van het avondmaal, maar ook dat heeft *hem* helaas niet tot inkeer gebracht. Verdere waarschuwingen hebben tot nu tot evenmin resultaat gehad.

We moeten de tucht nu voortzetten en ertoe overgaan deze *broeder/zuster* buiten de gemeente te sluiten, als *hij* niet met *zijn* zonde breekt.

Met instemming van de classis maken we de naam van deze *broeder/zuster* bekend. Zijn naam luidt: ....

Wij delen u dit nu voor de *eerste* keer mee en roepen u met klem op: spreek deze *broeder/zuster* liefdevol aan en bidt de Heer of hij *hem* nog tot inkeer wil brengen. Zo zal de zonde uit de gemeente worden weggedaan en de zondaar gered worden.

Deel 2. Aankondiging van de buitensluiting

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Als kerkenraad moesten we u al eerder meedelen dat *broeder/zuster* N.N. zich schuldig (heeft ge)maakt aan zonde tegen het ...e gebod (of: de zonde van ...).

Helaas is er geen sprake van dat deze *broeder/zuster* berouw toont. Integendeel, alle waarschuwingen hebben tot nu toe geen enkel resultaat gehad. Daarom delen we u nu met instemming van de classis mee dat we deze *broeder/zuster* verder moeten bestraffen. Als *hij* niet tot inkeer komt zal *hij* op ..... (*datum*) buiten de gemeenschap van de kerk gesloten worden.

Nog eenmaal roepen we u met droefheid op *hem* liefdevol te waarschuwen. Bid de Heer vurig, of hij deze *broeder/zuster* nog tot inkeer wil brengen.

Deel 3. Uitsluiting uit de gemeente

Verantwoording

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Als kerkenraad hebben we u herhaalde malen meegedeeld dat *broeder/zuster* N.N. in zonde leeft. Het doel van die afkondigingen was dat *hij* door uw en onze gebeden en waarschuwingen tot God zou terugkeren en verlost zou worden uit de macht van de satan, die *hem* in zijn greep houdt. Maar helaas valt er bij deze *broeder/zuster* nog geen spoor van berouw op te merken. Toch is *hij* vaak indringend gewaarschuwd. Zijn schuld was op zich al

ernstig, maar wordt nu nog groter doordat *hij* aan *zijn* zonde vasthoudt. Als kerkenraad hebben we lang geduld met *hem* gehad, maar nu zijn we verplicht het uiterste middel te gebruiken om *hem* te redden.

We moeten hem buiten de gemeente sluiten, omdat Gods woord zegt: *Verwijder wie kwaad doet uit uw midden*.¹ Deze buitensluiting heeft tot doel dat *hij* zich gaat schamen over *zijn* zonde.² Ook mat dit zieke lichaamsdeel niet het gehele lichaam van Christus, de gemeente, aantasten. Bovenal moet de buitensluiting voorkomen dat de naam van God gelasterd wordt³ omdat de kerk een zondaar in haar midden zijn gang laat gaan.

Buitensluiting

Christus heeft de uitoefening van de tucht opgedragen aan zijn apostelen met de woorden: *Ik verzeker jullie: al wat jullie op aarde bindend verklaren zal ook in de hemel bindend zijn, en al wat jullie op aarde ontbinden zal ook in de hemel ontbonden zijn*.⁴

Daarom verklaren wij als herders en opzieners van deze gemeente in de naam van de Heer Jezus Christus, dat N.N., die zichzelf al buiten de gemeente van Christus heeft gesloten, nu officieel buitengesloten wordt.

Hij staat nu buiten de gemeenschap van Christus, heeft geen recht meer op de sacramenten en deelt niet meer in de geestelijke weldaden die God aan zijn gemeente schenkt.

Wanneer de apostel Paulus schrijft over de buitensluiting van gemeenteleden, zegt hij: *Ga niet met hen om, dan zullen ze zich schamen. Behandel hen echter niet als vijanden, maar wijs hen als uw broeders en zusters terecht*.⁵ Ga echter ook geen te nauwe banden met *hem* aan. Laat *hem* merken dat *hij* berouw moet tonen. Zolang *hij* vasthoudt aan *zijn* zonde, moet u *hem* behandelen zoals met in Israël iemand als een heiden of een tollenaar behandelde.⁶ Zo heeft Christus zelf het ons opgedragen.

Oproep aan de gemeente

Deze buitensluiting, gemeente, is voor ons allemaal een waarschuwend voorbeeld. Laten we ontzag hebben voor de Heer en nauwkeurig op onszelf letten. *Laat daarom ieder die denkt dat hij stevig overeind staat oppassen dat hij niet valt*.⁷ Blijf verbonden met de Vader en zijn Zoon Christus en ook met alle oprechte christenen om zo het eeuwige leven te krijgen.

U hebt gezien hoe onze buitengesloten *broeder/zuster* langzamerhand het spoor bijster is geraakt. Leer daaruit hoe sluw satan te werk gaat, wanneer hij mensen in het verderf stort en hen afkerig maakt van Gods woord en de sacramenten.

Onderwerp u dus aan God, en verzet u tegen de duivel, dan zal die van u wegvluchten.⁸

We moeten *de last van de zonde, waarin we steeds weer verstrikt raken, van ons afwerpen en vastberaden de wedstrijd lopen die voor ons ligt. Laten we daarbij de blik gericht houden op Jezus, de grondlegger en voltooiër van ons geloof*.⁹ *Wees waakzaam, wees op uw hoede*¹⁰ en bid

¹ 1 Kor. 5:5.

² 2 Tess. 3:14.

³ Jes. 52:5; Rom. 2:24; Tit. 2:5; 2 Petr. 2:2.

⁴ Joh. 20:23; 1 Kor. 5:13.

⁵ 2 Tess. 3:14,15.

⁶ Mat. 18:17.

⁷ 1 Kor. 10:12.

⁸ Jac. 4:7.

⁹ Hebr. 12:1,2.

dat u niet beproeving komt.¹¹ Hoort u vandaag zijn stem, wees dan niet koppig.¹² Blijf u inspannen voor uw redding en doe dat in diep ontzag voor God.¹³

Opwekking tot gebed

Alleen God is het, die zowel het willen als het doen bij ons teweegbrengt, omdat het Hem behaagt.¹⁴ Laten we daarom zijn naam aanroepen met belijdenis van onze zonden.

Gebed

Rechtvaardige God, barmhartige Vader, we klagen onszelf aan om onze zonden. We verdienen de pijn en het verdriet over de buitensluiting van onze *broeder/zuster*. Dat erkennen we. Ja, we hebben het allemaal verdiend van u afgesneden te worden om onze overtredingen. Maar, Heer, wees ons om Christus' wil genadig. We hebben berouw over onze zonden en vragen u om vergeving. Maak dat we ons steeds meer inspannen om u te dienen. Geef dat we voortdurend op onze hoede zijn voor slechte invloeden van buitenaf en van binnenuit. De dood van een zondaar geeft u immers geen vreugde, maar juist dat hij tot inkeer komt en leeft.¹⁵ Wil mee door ons toedoen deze nu buitengesloten *broeder/zuster* terugbrengen tot u. Dan wordt uw naam grootgemaakt als we *hem* met vreugde weer in ons midden kunnen opnemen. Wilt u ook alle anderen die afgedwaald zijn, tot bekering brengen. Zegen onze vermaningen en ons gebed.

(Het gebed wordt afgesloten door het Onzevader, gesproken of gezongen)

Deel 4. Terugkeer van een buitengesloten lid

(Bij de terugkeer van wie als dooplid werd buitengesloten, worden de vragen gebruikt van het formulier voor de openbare geloofsbelijdenis.)

[Volgt de ongewijzigde tekst, zoals in eerste lezing vastgesteld door de GS Harderwijk 2011]

[Het formulier voor de tucht over afkerige volwassen doopleden, door de GS Harderwijk vastgesteld als Deel 3, komt te vervallen]

4 Uitvaartliturgie

Deel I in kerkgebouw of rouwcentrum:

Verwelkoming

Votum

Onze hulp is de naam van de HEER
die hemel en aarde gemaakt heeft,
die trouw is tot in eeuwigheid
en het werk van zijn handen niet loslaat.
(Psalm 124:8, 146:6, 138:8)

Groet

¹⁰ 1 Petr. 5:8.

¹¹ Luc. 22:46.

¹² Hebr. 4:7.

¹³ Fil. 2:12.

¹⁴ Fil. 2:13.

¹⁵ Ez. 18:32.

Genade, barmhartigheid en vrede van God, de Vader, en van Christus Jezus, onze Heer!
 Amen
 (1 Timoteüs 1:2b)

Psalm of gezang

Openingsgebed

Lezing uit de Heilige Schrift

Psalm of gezang

Verkondiging

Psalm of gezang

Gedachtenis

Er is hier de mogelijkheid om nabestaanden - bijvoorbeeld uit de familiekring, vriendenkring of de werkomgeving van de gestorvene – het woord te geven. Hun gedachtenis van de gestorvene kan worden afgewisseld met het zingen van een lied of instrumentale muziek. Als er niemand spreekt, kan de voorganger hier zelf een woord van gedachtenis spreken.

Dankzegging en voorbede

Mededelingen over de gang van zaken door de uitvaartleider

Uitgeleide

(Allen staan, de voorganger staat bij het voeteneinde)
 Almachtige en barmhartige God,
 uit u, door u en tot u zijn alle dingen, en al onze wegen zijn u bekend.
 Sta ons bij, bidden wij u, op de weg die wij nu gaan.
 Begeleid ons met uw troost, nu wij dit mensenkind N.N. uitdragen.
 Geef ons vertrouwen in uw goedheid, dat wij *haar/hem* geborgen weten in uw genade en houd ons vast omwille van uw geliefde Zoon,
 die gekruisigd is en opgestaan tot onze eeuwige redding.
 Amen.

Psalm of gezang

(Allen staan. Tijdens dit lied wordt de gestorvene uitgedragen. De klok luidt.)

Deel II op de begraafplaats:

Inleidend woord

Begrafenis

(Bij het neerdalen van de kist spreekt de voorganger)
 Wij vertrouwen het lichaam van onze broeder/zuster N.N. toe aan de aarde,
 aarde tot aarde,
 stof tot stof,
 in de verwachting van de heerlijke verschijning van onze Heer Jezus Christus, die zegt:
 Ik ben de opstanding en het leven.

Wie in Mij gelooft zal leven, ook wanneer hij sterft, en
ieder die leeft en in Mij gelooft zal nooit sterven.
(Johannes 11:25,26)

Apostolische Geloofsbelijdenis
(gesproken of gezongen)

Gebod
(Het Onzevader gesproken of gezongen)

Dankwoord door de familie

Psalm of gezang

Zegen

Moge de HEER u zegenen en u beschermen,
moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn,
moge de HEER u zijn gelaat toewenden en u vrede geven.

Amen

(Numeri 6:24-26)

Of:

De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de eenheid met de heilige
Geest zij met u allen.

(2 Korinte 13:13)

5 Samenstelling deputaatschap en rooster van aftreden

De GS Harderwijk benoemde als deputaten:

P. Bareman	2017
P. van den Berg	2014
H. Borkent-Vegter	2017
Mw. M.J.G. Douma <i>secretaris</i>	2014
C.F. Geerds	2017
A.M. de Hullu <i>voorzitter</i>	2014
W. van der Schee	2020

M.A. de Niet, secundus, heeft aan het einde van de periode meegewerkt aan de beoordeling
van het *Liedboek 2013*.

A. de Heer-de Jong is werkzaam in het Steunpunt Liturgie.

6 Voortgangsverslagen

Het jaarrapport over 2012 is te vinden op de GKv-site:

<http://www.gkv.nl/jaarrapporten-2011-14/11352/>.

7 Begroting 2015 – 2017

Deputaatschap	2014		2015	2016	2017
Vergaderkosten			2.500	2.500	2.500
Overige			200	200	200
Kosten introductie Liedboek 2013			1.350	900	900
Totaal	3.000		4.050	3.600	3.600
Steunpunt					
Huur			3.700	3.700	3.700
Salariskosten			25.500	25.800	26.100
Kantoorbenodigdheden			600	600	600
Webbeheer			500	500	500
Reis- en vergaderkosten			500	500	500
Door te berekenen kosten			5.000	5.000	5.000
Totaal €	25.000		25.800	26.100	26.400

8 Steunpunt Liturgie

Op de volgende pagina begint de bijlage van het Steunpunt Liturgie.

Bijlage I: Overzicht plaatsen 2011/2 – 2013

(voor zover bekend; niet iedereen vermeldt een woonplaats/kerkelijke gemeente)

Groningen

Aduard
Baflo
Bedum
Enumatil
Groningen
Harkstede
Hoogezand
Hoogkerk
Kornhorn
Leek
Middelstum
Mussel
Oldehove
Schildwolde
Slochteren
Stadskanaal
Ten Boer
Ten Post
Uithuizermeeden
Usquert
Winschoten
Winsum
Zevenhuizen
Zuidlaren

Friesland

Drachten
Frieschepalen
Heerenveen
Leeuwarden
Sneek
Ureterp

Drenthe

Assen
Emmen
Gees
Meppel

Overijssel

Almelo
Balkbrug
Hattem
Diepenveen
Enschede
Den Ham
Gramsbergen
Hardenberg
Hasselt
Hengelo
Kampen
Langeslag
Lemelerveld
Nieuwleusen
Nijverdal

Rouveen
Staphorst
Steenwijk
Zutphen
Zwartsluis
Zwolle

Gelderland

Apeldoorn
Arnhem
Barneveld
Harderwijk
Ede
Ermelo
Heerde
Nijkerk
Nijmegen
Waardenburg
Wapenveld
Wezep

Flevoland

Emmeloord
Lelystad
Zeewolde

Utrecht

Amersfoort
Driebergen
Leusden
Loenen
Maarn
Nieuwegein
Soest
Spakenburg
Utrecht
Veenendaal
Zeist

Noord-Holland

Alkmaar
Amsterdam
Broek op Langedijk
Hilversum
Hoorn
Lisse
Zaandam

Zuid-Holland

Alblasserdam
Alphen a/d Rijn
Bergschenhoek
Berkel & Rodenrijs
Bleiswijk
Capelle a/d IJssel
Delft

Den Haag
Dordrecht
Gouda
Krimpen a/d IJssel
Leerdam
Leiden
Middelharnis
Monster
Nieuw-Lekkerland
Oegstgeest
Ridderkerk
Rijnsburg
Rotterdam
Rozenburg
Scheveningen
Sliedrecht
Spijkenisse
Vlaardingeng
Waddinxveen
Valkenburg
Voorburg
Zoetermeer
Zwijndrecht

Zeeland

Hoek
Goes
Middelburg
Terneuzen
Vlissingen
Zaamslag

Noord-Brabant

Almkerk
Eindhoven
Zevenbergen

Limburg

Brunssum
Maastricht

Anders

Pretoria
Curaçao
NGK
Ned. Hervormd
CGK
PKN
TU

Bijlage II: Onderwerpen 2011-2013

Orden van Dienst

///

Liturgische formulieren

//////////

Liederen (gezangen, psalmen)

23 + //////////

//////////

Nieuw Liedboek ///

Kerkmuziek

////////

rechtspositie musicus ///

beleid ///

Kerkelijk jaar

337 + //////////

//////////

//////////

AdventKerst 105 + //////////

////////

40dagenPaastijd 103 + 130 + ///

//////////

//////////

laatste zo kerkelijk jaar /

Liturgie algemeen incl. beleid

19 + //////////

Liturgische onderdelen en aspecten

//////////

////

Stilte //

Tien Woorden ///// /

collecte /

gebeden ///

credo //

Doop

////

onderdompeling? /

doopdiensten? /

Avondmaal

//////////

A rond Pasen /////

vorm /////

in bijz. situaties /

wijn/druivensap? /

kleine bekertjes? //

sursum corda? /

gasten? /

frequentie /

wit kleet? /

Tweede Dienst

//////////

Vespers

//////////

kinderen, tieners, jongeren

//////////

Symboliek

////////

kaarsen /////

Kerkbouw, kerkinterieur

/

Auteursrecht

//////////

Cursuswerk

////////

Andere diensten

lofprijzing //

Taizé //

ouderendiensten /

Geref. Kerkboek

//

Anders

week vh gebed /

preeklezen /

HC //

gezocht: preek /

beamen ///

drama /

Bijlage III: Notities en Documentatiemappen 2011-2013

N: Notitie

D: Documentatiemap

grijs vlak: over dit onderwerp bestaat(bestond) geen Notitie / Documentatiemap

leeg vlak: niets aangevraagd

	2011-2012		2012-2013	
ONDERWERP	N	D	N	D
Actieve gemeente	3		3	
Avondmaal – algemeen	5		6	3
Avondmaal – vorm	4	3	5	2
Avondmaal – frequentie	5	1	6	1
Avondmaal – voorbereiding	4		5	1
Avondmaal - gasten	4		5	
Avondmaal – sursum corda	1		1	
Avondmaal rond Pasen		4		2
Andere instrumenten	4	1	1	
Basiskennis liturgie	6		15	
Beleid kerkmuziek	7		6	
Beurtzang	3		2	
Cantorij	4		2	
Categoriale diensten	3		1	1
Collecte	5		3	
Collecte – teksten en gebeden				
Credo	1		1	
Doop	3		2	
Doop – onderdompeling	3		1	
Doop – en gemeente	3		2	
Doop – aanwezigheid moeder	4		1	
Doopdiensten/-zondagen	2		3	
Formulieren oud en nieuw	3		6	
Gasten in de dienst	3		2	1
Gang door de dienst			2	
Gebeden	7		2	
Gedenken overledenen	4		1	
Handoplegging				
Houding en beweging	4		1	
Jongeren en kerkdienst	5		4	
Kaarsen in de kerk		15		3
Kerkdienst en cultuur	3		4	
Kerkdiensten op feestdagen/kerkrechtelijk	3		1	
Kerkelijk jaar	6	1	2	1
Kerkenraad en liturgie	3		7	
Kerkinterieur	3		2	1
kerkbouw				
Kerklied, spiritualiteit en stijl				
Kind en kerkdienst	7		5	
Kind en kerkdienst – sacramenten	6		6	
Kindmoment liturgisch		1		
Kerkmuziekopleidingen	3		1	
Lezingen	3		2	
Liederen en gezangen	16			
Liedboek 2013			250	
Liederen evang.-char. en GK	3		1	
Liturgie en auteursrecht	12		4	

Liturgie en kerkorde	5		7	
Liturgie en verbeelding	5		3	
Liturgie en verbeelding 1				
Liturgie en verbeelding 2		1		2
Liturg. besluiten en ontwikkelingen	17		11	
Loven, lofprijzing	4		5	
Orde B				
Orde C	3		1	
Orde C	3		4	
Ouderendiensten	4		1	
Preekvoorbereidingsgroepen	3		2	
Psalmen en gezangen - verhouding				
Raamwerk liturgiebespreking	3		2	
Regeling kerkmuziek	3		1	
Rond Kerst	5	1	1	5
Rond Pasen	8	16	6	10
Rond Pasen – HePi	1		1	1
Stilte	4	1	3	
Schuldbelijdenis en Genadeverkondiging	5	1	2	
Schuld, vergeving en verzoening				
Symbolen en rituelen	5		1	
Symbolische bloemsierkunst	4		2	
Taizé			1	2
Themajaar liturgie	3		1	
Tien Woorden	6	1	7	
Tweede Dienst	7		5	1
Tweede Dienst- bijbel en geschiedenis	4		2	
Uitvaart	3		1	
Vaste liturgische onderdelen	3		5	
Vasten in de veertigdagentijd		4		2
Vesper	3	3	1	1
Vesper Veertigdagentijd		2		2
Visiedocument liturgie	32		8	
Vorbereiding	3		1	
Voorlezer	5		4	
Vrouw-voorganger-voorlezer	3		1	
Werkplan	5		10	

Bijlage IV: Bijbellesroosters en – kalenders 2011-2013

2011-2012

- rond Kerst
  - leesrooster: Moeders van Jezus
  - kalender: Moeders van Jezus / Stamboom
- rond Pasen
  - leesrooster: De weg naar het leven
  - kalender: De weg naar het leven / Gedenkstenen

2012-13

- rond Kerst:
  - leesrooster: Het mysterie van Christus
  - kalender: Het mysterie van Christus / Signalen, Boodschappers, Baan de weg, De naam
- rond Pasen
  - leesrooster: ... en zijn rijk zal geen einde hebben – David, Zoon van David
  - kalender: David, Zoon van David

2013-14

- rond Kerst:
  - leesrooster: Kom tot ons, de wereld wacht
  - kalender: Kom tot ons, de wereld wacht / Apostelen na Pinksteren

Bijlage V: Artikelen in EREDienst (rubriek: Steunpunt Liturgie) 2011-2013

2011

- Avondmaalsviering rond Pasen (febr.)
- Gemeente & liturgie (aug.)
- Besluiten Harderwijkse synode over de eredienst (okt.)

2012

- 'O licht, vrolijk licht van de hemel'. Herkomst en gebruik van de paaskaars (mrt.)
- Oh, oh, opwekking. Over de omgang met een speciaal repertoire (mei)

2013

- 'In verband met de preek...' Over schriftlezingen in de kerkdienst (mrt.)
- Liturgisch teamwork (nov.)

Bijlage VI: Lied van de Maand 2011-2013

2011-2012

Maand	Lied	Plaatsing toelichting en eventuele extra's in EREDienst	Kerkelijk jaar e.a.
September	LvK 296 Geef aan de wereld vrede, Heer	augustus 20101	17-25/9 Vredesweek
Oktober	LvK 349 O Vader, trek het lot u aan	augustus 2011	16/10 Michazondag
November	LvK 70 De laatsten worden de eersten	oktober 2011	• 2/11 Dankdag • 20/11 laatste zondag kerkelijk jaar • 27/11: 1ste Advent
December	LvK 141 Ik kniel aan uwe kribbe neer	oktober 2011	• Advent/Kerst
Januari	LvK 46 Kwam van Godswege	december 2011	• Epifanie • 15-22/1 Week van het gebed RvKerken/Evang. All.
Februari	ZG I-16* O God en Heer almachtig	december 2011	• 26/2 1ste 40dagentijd
Maart	TT 65 / AWN I-19* Aan de oever van het meer	februari 2012	• 14/3 Biddag
April	GK 40 Welkom, welkom, koning Jezus	februari 2012	• Witte Donderdag t/m Paaszondag • Paastijd
Mei	LvK 72 Gij volgt ons uit Jeruzalem	april 2012	• Paastijd • 17/5: Hemelvaart • 27/5: Pinksteren
Juni	GK 57 Ik ben het levensbrood	april 2012	
Juli	GK 63 Ik ben de wijnstok	juni 2012	• Zomertijd
Augustus	GK 133 De dag gaat open voor het Woord des Heren	juni 2012	• Zomertijd

2012-2013

Maand	Lied	Plaatsing toelichting en eventuele extra's in EREdienst	Kerkelijk jaar e.a.
September	LvK 296 Geef aan de wereld vrede, Heer	augustus 20101	17-25/9 Vredesweek
Oktober	LvK 349 O Vader, trek het lot u aan	augustus 2011	16/10 Michazondag
November	LvK 70 De laatsten worden de eersten	oktober 2011	• 2/11 Dankdag • 20/11 laatste zondag kerkelijk jaar • 27/11: 1ste Advent
December	LvK 141 Ik kniel aan uwe kribbe neer	oktober 2011	• Advent/Kerst
Januari	LvK 46 Kwam van Godswege	december 2011	• Epifanie • 15-22/1 Week van het gebed RvKerken/Evang. All.
Februari	ZG I-16* O God en Heer almachtig	december 2011	• 26/2 1 ^{ste} 40dagentijd
Maart	TT 65 / AWN I-19* Aan de oever van het meer	februari 2012	• 14/3 Biddag
April	GK 40 Welkom, welkom, koning Jezus	februari 2012	• Witte Donderdag t/m Paaszondag • Paastijd
Mei	LvK 72 Gij volgt ons uit Jeruzalem	april 2012	• Paastijd • 17/5: Hemelvaart • 27/5: Pinksteren
Juni	GK 57 Ik ben het levensbrood	april 2012	
Juli	GK 63 Ik ben de wijnstok	juni 2012	• Zomertijd

2012-2013

	Lied	inhoud	toelichting in EREdienst	Kerkelijk jaar e.a.
September	<i>Geef ons genadig, Here God</i> (TT* 112)	Gebed om vrede KERKDIENST: Zending en Zegen	juli	15-23 september: Vredesweek 14 oktober: Michazondag
Oktober	<i>O God die uit het water</i> (TT* 100)	KERKDIENST: doop	september	14 oktober: Michazondag
November	<i>Een stad van vrede zoeken wij</i> (TT* 126)	KERKDIENST: voor de vier zondagen van Advent, Kerst	september	7 november: Dankdag 25 november: laatste zondag kerkelijk jaar 2 december: 1ste Advent
December	<i>Mijn ziel maakt groot de Heer</i> (TT* 68)	De lofzang van Maria	november	Advent/Kerst
Januari	<i>Nu is het woord gezegd</i> (TT* 71)	De lofzang van Simeon	novem-ber	Epifanie
Februari	<i>Jezus, diep in de woestijn</i> (TT* 58 / AWN* III nr. 7)	Begin 40-dagentijd	januari	13 februari: 1ste zondag 40-dagentijd
Maart	<i>Hij ging van stad tot stad</i> (TT* 144)	Witte Donderdag	januari	13 maart: Biddag 24 maart: Palmzondag 28-31 maart: Witte Donderdag t/m Paaszondag
April	<i>Zingt voor de Heer een nieuw gezang</i> (LvK* 225)	Paastijd	maart	Paastijd
Mei	<i>Here Jezus, om uw woord</i> (LvK* 328)	KERKDIENST: gebed Opening van het Woord en verlichting met de Geest	maart	- Paastijd 9 mei: Hemelvaart 19 mei: Pinksteren
Juni	Hij nam de Schrift, Hij las en zei (TT* 106)	KERKDIENST: avondmaal	mei	
Juli	Zingt een nieuw lied, alle landen (TT* 37)	Vakantietijd	mei	Zomertijd
Augustus	Uw woord omvat mijn leven (GK 22)	KERKDIENST: bij de lezingen of Tien Woorden	juli	Zomertijd

2013-2014

	Lied	inhoud	toelichting in EREdienst	Kerkelijk jaar e.a.
September	98a <i>Zing een nieuw lied voor God de Here</i>	Psalmcanon	Juli	• 15-23 september: Vredesweek
Oktober	992 <i>Wat vraagt de Heer nog meer van ons</i>	Lied bij Micha 6,8	Sept	• 14 oktober: Michazondag
November	25b & 368d <i>Houd mij in leven, wees Gij mijn redding</i>	KERKDIENST: Psalm in beurtzang, voor de tijd van Advent	Sept	• 6 november: Dankdag • 24 november: laatste zondag kerkelijk jaar • 1 december: 1ste Advent
December	482 <i>Er is uit 's werelds duistere wolken</i>	Nieuwe vertaling v.e. bekend kerstlied	Nov	• Kerst
Januari	534 <i>Hij die de blinden weer liet zien</i>	Lied over Jezus' optreden	Nov	• Epifanie
Februari	166a <i>Hij wandelt in zijn koningsjas</i>	Lied over Jozef en zijn broers	Jan	
Maart	859 <i>Schuldig staan wij voor u, Heer</i>	Begin 40-dagen KERKDIENST: Schuldbelijdenis	Jan	• 9 maart: 1ste zondag 40-dagentijd • 12 maart: biddag
April	598 <i>Als alles duister is</i>	Lied voor de Paasnacht	Mrt	• 13 april: Palmzondag • 17-20 april : Witte Donderdag t/m Paaszondag
mei	666 <i>De Heer is opgetogen</i>	Lied voor Hemelvaart	Mrt	• Paastijd • 29 mei: Hemelvaart
Juni	693 <i>Wij vieren vandaag het feest</i>	Pinkstercanon	Mei	• Paastijd • 8 juni: Pinksteren
Juli	4a <i>Verhoor mij als ik roep tot U</i>	Psalmlied op jazzy melodie	Mei	
Augustus	409 <i>Lam van God onschuldig</i>	KERKDIENST: Avondmaal	juli	